

Napparsimasup najugaqarfimmi avataani misissorneqarnerani katsorsarneranilu kiffartuussinerit pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 2, 24. januar 2005-meersumi §9 meeqqanut arfinillit inorlugit ukiulinnut ingiaqataasinnaasut inuit marlungortinnissaanik Naalakkersuisunut allanngorteqqullugu aalajangiiffigisassatut siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Agathe Fontain, Inuit Ataqatigiit)

(Siullermeerneqarnera)

Siullermik nassuiaatigeqqaarlara, sooq isumaqarnerlunga, maani nunatsinni ilaqtariit meerartallit atugaat pitsaanngittorujussuusut aammalu qanoq pisariaqartinneqartigisoq pisorta qarfiit akimorlugit aaqqissuusseqqinnissaq aammalu pitsaaliuinerup allatut ingerlanneqarnissaa. Allatut ajornartumik taamatut nassuiaateqartariaqarpunga, uannut pingaartuummat erseqqissassallugu sooq siunnersuut una peqqinnissaqarfitsinnut tamaviaareeqisumut suliakkiuttariaqanngitsoq.

Sorpasuartigut orniginarpallaassanngilaq sulisartuulluni, suliffissarsiortuulluni, ilinniartuulluni meeraqarlunilu aammalu ilaqtariuulluni meerarsiaqarluni, imaluunniit innarluutilimmik meeraqartuulluni pisortat inuunerissaarnissamut neqeroorutaannik pisariaqartitsigaanni. Inuunerissaarnissarput sorpassuartigut unammillernartoqarpoq. Imigassamik atueriaaseq inuttut atugarliornermut aallaaviutinneqarpat, ilinniartitaanerup aaqqissuussaanera sulisoqarnerullu aaqqissuussaanera assigiinngissutsinut inissaqartitsinngippata, persuttaasernerillu inuiaqatigiit ingerlanerliornerannik takutitsippata aap, taava meeqqat sunngitsut kinguaariillu tullii sakkortuumik eqqorneqassapput.

Ilisimangilarput, ilaqtariit meerartallit ingerlalluartut qassit, nunatsinnit allamut nuuttarnersut, meerartaqarsimagaangamik immikkut ikorfartorneqarnissamik passunneqarnissamilluunniit pisariaqartitsisunik, Kalaallit Nunaanni neqeroortigineqarsinnaanngitsunik. Ilisimakannerparput ilaqtariit qassit meerarsiaqarnerisut, ullut tamaasa meerarpassuarnik angajoqqaaminnik sumiginnagaasimasunik, pisortaniillu sumiginnagaasimasunik annaassiniaallutik nersortarialimmik sorsuuteqartut. Uanga nammineerlunga arlallit ilisimavakka, meeraqartut tarnimikkut innarluutilinnik pisariaqartitaminnik ikiorserneqarsinnaanngitsunik, tamannalu pissutigalugu kalaallit sorlaqarfisik qimallugu, ilaqtaminniit nunaminniillu nuuttariaqarsimasunik. Ilaqtariit, ilinniarluarsimasunik angajoqaallit inuiaqatigiinnullu allatut suleqataasut, kisiannili pisortanit naammattumik ikorfartorneqarsinnaanngitsut. Tamanna naammaginangilluinnarpoq. Aammalu naammaginangilluinnarpoq, FN-ip meeqqanut isumaqatigiissutaata tamakkiissumik malinneqannginnerata kingunerigaa ilaqtariit meerartallit nunaqqatigiunnaarnerinut. Tamanna uagut aaliangiisartutut allanngortittariaqarparput, pilerinarnerujussuannngortillugu nunatsinni ilaqtariinnut meerartalinnut. Suliniutilli tullerriaarnissaannut piviusorsioartariaqarpugut naammaginartumillu suliaralugit. Uanilu, siunnersuut soqutiginarunngorpoq.

Aperilaarusuppungami siunnersut una peqqinnissaqarfiup kiserluinnarmi suliassaatur isigineqarnersoq taassumalu malitsigisaanik akisussaaffik tamakkiisoq peqqinnissaqarfimmut inissitassaassanersoq? Peqqinnissaqarfik, Aningaasaqarnermut Siunnersuisooqatigiit Peqqissutsimullu ataatsimiititaliarsuaq malillugit millionerpassuarnik amigaateqareersoq inatsisit manna atuuttut tunngavigalugit suliassanik kivitsinissamut ilungersuuteqarpoq? Naalakkersuisut siunnersuummut uunga akissutaat ilisimanngilarput, taamaattumillu tusarusuppara, Peqqinnissamut Naalakkersuisoq maannakkut aningaasatigut sinaakkutaasunut tunngatillugu qanoq isumaqarnersoq, IA-p manna kissaatigimmagu Peqqinnissaqarfik suliakkersorneqaqqissasoq aningaasartuuteqaqqissasorlu, napparsimasut paaqutarinerinut passunneqarnerannullu kinguneqarsinnaalluarmut? Naqissuserlara, siunnersuut iluarinartutut isikkoqaraluarimat. Oqallisigisariaqarparpulli ajunngitsortai ajortortaalu – aammalu siunnersuuteqarnermi tassani isumaginninnikut- inuaqatigiillu aningaasarsiornerannut qanoq kinguneqarsinnaanersoq.

Siunnersuummi kissaatigineqarpoq, periarfissaassasoq, angajoqqat marluullutik meeqqanut arfinillit inorlugit ukiulinnut ingiaqataasinnaasut peqqinnissaqarfimmut unitsitaanermi. Siunnersuutip uuma piviusunngortinnerani angajoqqaat aningaasatigut inissisimanerat qanoq sunnerneqassava? Siunnersuut ilaqutariinnermut inatsisitigut isumaqatiginninniarnerni allatulluunniit atorveqarsinnaava, namminersorlutik oqartussat sulisartut kattuffiit isumaqatiginninniarnermi tulleriissaarinerisigut, imaluunniit Inatsisartuni uagut aaliangerlugu Inatsisartut inatsisiliorneratigut, qanoq tamakkiisumik Kalaallit Nunaanni ilaqutariit meerartallit atugarisaasa malunnaatilimmik pitsanngorsarnissaat qulakkeerumallugu, taamaaliornikkut siunnersuut una peqqinnissaqarfimmut suliakkiutaannaasangimmat? Taavami, angajoqqaat avissimappata, marluullutillu najuukkumallutik, soorlu siunnersuummi tamanna pineqartoq, taakkulu ininik/sinffissanik amerlanerusunik pisariaqartitsippata? Siniffiit amerlassusaat qanoq sunnerneqassava kinguneqassavalu? Takorloorneqarsinnaanarpa, meeraq napparsimatillugu ulloq siulleq sulinngiffeqarsinnaanermut angajoqqaamut ataasinnarmut pisinnaatitaaffik, ajornakusoortinneqassava? Apeqqutilli tamakku, qulaajarneqarsimangillat taamaattumillu kisitsisit aningaasartaalu qularnartorujussuarmik naatsorsorneqarsimapput. Ilisimavarpummi, pisinnaatitaaffiup taamaattup siniffissat amerlassusaat sunniuteqarfiggisagai taamatullu peqqinnissaqarfiup unammilligassai annertusissagai, malitsianik ingerlatsinerimut aningaasartuutit qaffassallutik. Immitsinnut aperisariaqarpugut, kikkut peqqinnissaqarfitsinni siniffeqartinneqarnissaa salliunneqassava. Demokraatiinillu isumaqarpugut, napparsimasunik paaqutarinnineq passussinerlu annertunerusumik ukkatarineqartariaqartoq. Maannakkorpiaq ajoraluarmut siniffissanik amerlanernik annertuumik pisariaqartitsisoqarpoq, ilimanaateqanngilarlu siunissami tamanna annikilliarthussasoq – akertianilli annertusiarthussalluni. Utoqqaat innuttaasullu anigoruminaatsunik inuunermilu sinnerani atugassaminnik nappaateqartut amerliartornerisigut, innuttaasullu inooriaaseq patsisigalugu nappaateqartut pissutaallutik siniffissanik annertoorujussuarmik amerlineqarnissaannik pisariaqartitsisoqassaaq. Taakku saniatigut utaqqisorpassuit ilai passuttussaavagut, COVID19-akiorniarneqarnerani kinguussaasimasut, tamanna aporfinnik pilersitsisimammatt inuiaqatigiinnilu annertoorujussuarmik unammillernarorujussuarmik pilersitsisinnaalluni, innuttaasut allaat sulisinnaannginnerannik kinguneqarsinnaasumik.

Nalunaarummi atuuttumi meeraq illersugaavoq pisinnaatitaaffeqarlunilu angajoqqaq/pilersuisoq ataaseq ilagisinnaallugu. Oqallisigineqarsinnaavoq tamanna naammannersoq. Arajutsisimangilluinnarpara, pisuni immikkut ittuni ulorianartorsiorfiusunilu angajoqqaat tamarmik ilaanissaat pisariaqarsinnaasoq.

Isumaqarpungalu aamma tamanna atorneqartoq. Aamma meeqqanut innarluuteqartunut immikkullu pisariaqartitsisunut. Immaqa taanna periarfissaq ersarippallaanngiinnarpoq taamaattumillu ilaatigut misigiffiusarluni, immikkoortinneqartutut pineqarluni.

Peqqinnissaqarfimmi tulleriissaarinnermut ataatsimiititaliaqarpoq, aaliangiisartumik, kina passunneqarnissamut periarfissinneqassanersoq, soorlu assersuutigalugu nunanut allanut sularitinnissamut. Ataatsimiititaliaq taanna nalunaarut malillugu sulivoq, tassalu Peqqinnissaqarfiup Tulleriissaarisarnermut ataatsimiititaliaa pillugu Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 31, 1. december 2006-imeersoq. Tassani allaqqavoq:

§ 1. Sinaakkusiussat Naalackersuisunit aalajangersarneqartut iluanni Tulleriissaarisarnermut ataatsimiititaliap makku suliassarai, 1) Naalackersuinikkut aalajangikkat innimigalugit napparsimasunik katsorsaannermi tulleriissaarinissaq salliutinneqassasoq.

Arlaatta oqaluttuussinnaanerlunga, Naalackersuinikkut aaliangikkat innimigisassallu sukut ersarinersut? Naalackersuisut maannamut toqqarsimavaat napparsimmavinni kalaallit nerisassaataat pingaernerutinneqassasut, malittuinnarlu misissuisitsillutik utaqqillutillu peqqissutsimut ataatsimiititaliarsuup isumaliuutissiissutaasa saqqummiunneqarnissaanut, peqqissutsimut politikki siunissami pilersaarutimik saqqummiussisoqartinnagu. Tamanna Tulleriissaarisarnermut ataatsimiititaliap nassuaanissaanut inissaqartitserpiangilaq, taassumalu kinguneralugu, Tulleriissaarisarnermut ataatsimiititaliap kiserpiami aalajangertassagaa, kina sunalu peqqutigalugu nunani allani passunneqarnissamut akiliunneqartassasoq. Isumaqarpunga tamanna nangaanartoqartorujussuusoq. Naligiinnginnermik immikkoortitsinermillu nunatta innuttaanut pilersitsissaaq. Politikikkut pitsaanagerusariaqarpugut peqqinnissaqarfinni sulisut ikiornissaannut politikikkut aaliangiilluta, peqqinnissaqarfimmi aqutsisut sulisullu allat, napparsimasunik passussinermi pisuusussatut inissinnagit. Sulissutigisariaqarparput, innuttaasutta suna peqqinnissaqarfitsinnit naatsorsuutigisinnaaneraat illuatungaanullu, iluareqqusaarutaannarnik oqariartuuteqarani. Peqqinnissaqarfik tamatta eriagisassaralugu piginneqataaffigaarput, kikkullu tamarmik soqutigisariaqarpaat piviusorsioortumik ataqqinnittumillu sammiveqartumik oqallinnissaq, kikkummi tamarmik isumaqarfigisaraat, aningaasat qaffannagit suliassanik amerlanernik tunioraannarneqassanersoq. Taamaattumilluuna amerlanernik suleqataasussanik kissaateqartunga, peqqinnissaqarfiup suliassaminik naammassisaqarnissaanut, nappaatillu akiornissaanut ikiorneqarnissaanut. Tassani tamatta, politikkerit, atorfilittat, ilisimasallit innuttaasullu, pitsaanerpaamik peqataasariaqarpugut piginneqataasutut iliorluta akisussaaqataallutalu, qanoq ineriartortitsinissatsinnut.

Peqqinnissaq pillugu ataatsimiititaliarsuup nalunaarusiami qiteqqunnerani saqqummiinerata ersarissumik takutippaa, peqqinnissaqarfiup pisariaqartitsinera naapertorlugu inissatigut suliassatigullu kinguussaaqqasoq. Taakku inuiaqatigiinni unammilligassanut allanut ilanngullugit, aammalu Peqqinnissaqarfik periarfissinniarlugu Kalaallit Nunaanni innuttaasunik isumassuinermik passussinermillu malinnaanissaanut, uagut Demokraatiniit pisariaqartitsineq eqqarsaatigalugu, innuttaasut immikkoortinneqannginnissaannik isumassorneqarnissamik passunneqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarnerminni killiffik uparuagassasoq, soorlu Tulleriissaarisarnermut ataatsimiititaliaq pillugu nalunaarummi taaneqartoq.

Isumaqarpunga, siunnersuuteqartoq annertuumik piunasaqaateqartoq, Peqqinnissaqarfiup annertunerusumik naammassisaqaqqullugu. Taamaattumik kissaatigaara, siunnersuut oqallisigeqqinneqaqaassasoq, aamma ataatsimiititaliami, aningaasatigut kingunissai suunersut, immikkut qajassuullugit meeqqap pisariaqartitai ilaqutariillu aningaasatigut inissisimanissaat eqqarsaatigalugu.

Taamaattumik orniginartuutipparput peqqinnissaqarfimmi sinaakkutit kipiluttunartut isumalluutigullu annertuut ataatsimut isigissallugit, imalu allannguutissatut siunnersuuteqarusuppugut:

Inatsisartut aaliangiiffigisassaattut siunnersuut, Naalackersuisut peqquneqassasut peqqinnissaqarfimmut aningaasatigut kingunissaasa naatsorsorneqarnissaannik, § 9-mi nalunaarummi nr. 2 24. januar 2005-imeersumi, napparsimasup najugaqarfimmi avataani misissorneqarnerani katsorsarneranilu kiffartuussinerit pillugit allanngortinneqassasoq imaasillugu, meeqqanut arfinillit inorlugit ukiulinnut ingiaqataasinnaasut inuit marlunngortillugit. Naatsorsuutit innuttaasunut kingunissaanik imaqassapput Peqqinnissaqarfimmullu siniffissanik amerlanernik pisariaqartitsinerit ilanngullugit.

Isumaqatigiissutigisigu, atugassarititaasut amerlaqisut pitsanngorsarsinnaasagut, aammali isumaqatigiissutigisigu atitunermik eqqarsarnissaq Kalaallillu Nunaanni ilaqutariinnut meerartalinnut atugassarititaasut pitsanngorsarnissaat. Taamatut oqaaseqarlunga ataatsimiititaliaq sulilluarnissaanik kissaappara.